

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Šárka Šupová

Účast občana na samosprávě obce

Bakalářská práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma Účast občana na samosprávě obce vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 5. 3. 2015

Šárka Šupová

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce JUDr. Dalimile Gadasové, Dr., za vlídnou spolupráci, odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracovávání této práce.

Obsah:

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1. Obecné vymezení veřejné správy	8
1.1. Územní samospráva	10
2. Účast občana na samosprávě obce prostřednictvím orgánů obce	15
2.1. Zastupitelstvo obce	15
2.2. Rada obce	19
2.3. Zvláštní orgány obce	21
3. Další možnosti účasti občana na samosprávě obce	23
3.1. Místní referendum	23
3.2. Petice, stížnosti, podněty a návrhy	27
3.3. Právo na informace	31
4. Konkrétní zjištění	35
4.1. Dotazníkové šetření	35
4.2. Výsledky dotazníkového šetření	36
Závěr	39
Seznam použitých zdrojů	41
Anotace	44
Přílohy	45

Seznam použitých zkratk

Ústava - Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění

Listina - Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, v platném znění

Zákon o obcích – zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o obecní policii – zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o místním referendu – zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o právu petičním – zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů

Správní řád – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o informacích - zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Evropská charta místní samosprávy – sdělení č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění sdělení č. 369/1999 Sb.

Zákon o zajišťování obrany ČR – zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o územním členění – zákon č. 36/1969 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Téma mé práce jsem si vybrala proto, že se týká každého z nás. Každý řádný občan by se měl zajímat jak o dění v celé České republice tak především o dění v jeho obci. Touto prací bych chtěla poukázat na možnosti, kterými se může občan obce zapojit do jejího samosprávného chodu, jak může uplatnit své návrhy, postřehy či projevit svou nespokojenost. Neboť občané obce by se neměli spokojit jen s volbou v komunálních volbách a dál se do samosprávy obce nezapojovat.

V této práci se budeme zabývat následnými výzkumnými otázkami. Jak je upraveno právo na územní samosprávu v České republice? Jaké formy účasti mohou občané využívat při správě územní samosprávy? Jak moc právo na územní samosprávu občané využívají?

Jako odbornou literaturu využiji knihy Správní právo od Dušana Hendrycha a Správní právo, obecná část 8. od Petra Průchy pro komplexnost a čtivost těchto knih. Dále Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva od Martina Kopeckého především v části vymezení územní samosprávy, které zde bylo velmi dobře zpracováno. Obecní samospráva v České republice 1. od Romana Kočího, kde je vhodně a výstižně zpracována problematika orgánů obcí, místního referenda, petic a stížností. Mezi stěžejní zákony této práce patří zákon o obcích, zákon o místním referendu a zákon o právu petičním. Také zde budou uvedeny judikáty a odborné články k dané problematice.

Jelikož je mé téma značně široké a nelze, vzhledem k rozsahu práce, zkoumat do hloubky všechny možnosti zapojování občana do samosprávného chodu obce, chci alespoň rámcově tyto možnosti vymežit. Účast občana na samosprávě obce bude rozdělena do čtyř kapitol a jejich podkapitol.

První kapitolou uvedeme celou problematiku v širším kontextu, tedy v obecném vymezení veřejné správy za použití metody analýzy. Upřesníme dělení veřejné správy a podrobněji se zaměříme na územní samosprávu v samostatné podkapitole. Dále se zaměříme na znaky územní samosprávy a její základní instituty.

V druhé kapitole využijeme analytickou metodu k zjištění, jakými způsoby se může občan obce zapojovat do její samosprávy prostřednictvím orgánů obce. Jak

probíhá obsazování zastupitelstva obce a rady obce. Kdo může být volen a kdo může volit. Jak probíhá zasedání zastupitelstva obce, jaké možnosti mají nezvolení občané při zasedání zastupitelstva obce. Jaká jsou práva a povinnosti zvolených zastupitelů města. Jak se podílí rada obce na samosprávě obce. Jaké další orgány obce mohou být v obci zřízeny a jak se podílí na chodu a řízení obce.

Jaké možnosti mají občané v oblasti místního referenda, budeme zkoumat ve třetí kapitole. Uvedeme způsoby vyhlášení místního referenda a závaznost výsledku referenda. Kdo může hlasovat v místním referendu a za jakých podmínek se může konat. Upozorníme na možnost zapojování občanů pomocí petic, stížností, podnětů a návrhů. Zjistíme, jakou mají váhu, právní závaznost a užitečnost petic, stížností podnětů a návrhů. Zde využijeme metody analytické a metody analogie. V neposlední řadě se zaměříme na míru informovanosti občanů. Využití práva na informace. Jak se k informacím o samosprávě obce mohou občané dostat. Kdo jim tyto informace poskytuje. Popřípadě, jak by šlo zlepšit poskytování informací. Využití práva na informace v praxi prostřednictvím žádosti o poskytnutí informací města Uherský Brod.

V poslední čtvrté kapitole za pomoci indukce chci uvést mé dotazníkové šetření. Popsat a vyhodnotit dotazníkové šetření, díky kterému zjistíme, jak moc o možnosti účasti na samosprávě obce vědí občané obce Uherský Brod a také jakými způsoby se do jejího chodu zapojují. Závěrem shrnu tuto práci, výsledky mého zjištění a úvahy de lege ferenda.

1. Obecné vymezení veřejné správy

První kapitolou, bych chtěla uvést problematiku účasti občana na samosprávě obce. Zasadit územní samosprávu do vyššího celku, tedy do veřejné správy. Kdy se veřejná správa, jako veřejnoprávní institut liší od správy soukromé. Je to správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu. Veřejný zájem, který nesmí být v rozporu se zákony, vykonávají veřejnoprávní subjekty na základě právem uložené povinnosti. Na rozdíl od soukromého práva, kdy se soukromé osoby snaží dosáhnout vlastní vůli určitý svůj cíl a tak spravují své soukromoprávní záležitosti.¹

Ústavními základy veřejné správy v České republice je Ústava a Listina. Zejména se jedná o čl. 2 Ústavy, v němž je stanoveno, že lid je zdrojem veškeré státní moci, kterou vykonává moc zákonodárná, výkonná a soudní. Samotný pojem „veřejná správa“ Ústava blíže nespecifikuje, ale zakotvuje ji v hlavě třetí o výkonné moci a v hlavě sedmé o územní samosprávě, další samospráva je pak zaručena Listinou. Výkonná moc dle hlavy třetí Ústavy je zastávána státem a vykonávána vládou, ministerstvy, jinými správními orgány a prostřednictvím orgánů samospráv. Územní samosprávou se budu zabývat v další podkapitole.²

Veřejná správa je tedy správou společnosti, státu jako celku, ale i územních jednotek, která je realizována výkonnou mocí a dělí se na státní správu a samosprávu. Veřejná výkonná moc se dá rozdělit na moc státní, kterou disponuje stát samotný prostřednictvím zvláštního aparátu a na zbývající veřejnou moc, kterou vykonávají subjekty nestátního charakteru, tzv. decentralizovaná státní moc. Zbývající veřejná moc nemůže být v rozporu se státní mocí. V následujícím textu se zaměřím na státní moc, tedy státní správu.³

Státní správa je vykonávána přímo orgány či správní úřady státu, bez právní subjektivity, nebo nepřímo subjekty veřejné správy rozdílné od státu. Tyto subjekty

¹ PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část*. 8., doplněné a aktualizované vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2012, s. 53-56

² HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 115-117

³ PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část*. 8., doplněné a aktualizované vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2012, s. 47-56

vykonávají státní správu na základě zákonem přenesené působnosti, kterou vykonávají vedle své samostatné působnosti.

Mezi **přímé vykonavatelé** patří vláda. Jako kolegiální orgán plní především kontrolní, řídicí a normotvornou funkci ve veřejné správě. Nepodřízené subjekty veřejné správy vláda reguluje nařízením vlády, vládní politikou, radami atd. Ministerstvo je dalším přímým vykonavatelem státní správy. Je to monokratický orgán, který řídí ministr. Ministr dále vykonává dané pravomoci a odpovídá za činnost ministerstva, určité činnosti může delegovat na pracovníky ministerstva. Dle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je vymezena působnost ministerstev rámcově. Dále tento zákon určuje vztah mezi vládou a ministerstvy a obsahuje jednotlivé zásady pro všechny ústřední správní úřady. Dle Ústavy mohou ministerstva na základě zákonného zmocnění vydávat právní předpisy, nazývané vyhlášky.⁴ Užší působnost s odbornou problematikou zastávají zvláštní úřady jako přímí vykonavatelé. Tedy ústřední správní úřady, které jsou zřízené vládou, mají celostátní působnost, v jejich čele stojí vedoucí jmenovaný vládou či prezidentem republiky. Patří sem také jiné správní úřady podřízeny ministerstvům, na rozdíl od předchozích ústředních správních úřadů postrádají některé jejich pravomoci, například vydávat právní předpisy. Přímými vykonavateli s omezenou územní působností jsou krajské a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, které vykonávají svou působnost v územních obvodech po zrušených okresních úřadech, které jsou jim zákonem svěřeny. Dalším typem jsou územní odborné správní úřady s omezenou věcnou působností a mnohdy i místní, která není stejná jako územní členění státu. Z určitého pohledu sem může patřit i hlava státu a ozbrojené či neozbrojené sbory.

Nepřímí vykonavatelé, jsou takové subjekty veřejné správy, na které byl delegován výkon státní správy. Patří sem přenesená působnost vykonávána orgány obcí či krajů na základě zákona. Je vykonávána obecními úřady, pověřenými obecními úřady, obecními úřady obcí s rozšířenou působností, krajskými úřady, zvláštními orgány obcí a krajů a komisemi rad obcí. Obce mohou vydávat sekundární právní předpis, nařízení jako projev přenesené působnosti k provedení zákona, musí se však řídit nejen zákony, ale i jinými právními předpisy. Další nepřímí vykonavatelé

⁴ čl. 73 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění

státní správy mohou být subjekty, jimž je propůjčen výkon státní správy, zákonem nebo rozhodnutím na základě zákona. Propůjčuje se správním aktem soukromoprávním subjektům k výkonu určité odborné činnosti.⁵

1.1. Územní samospráva v České republice

Samospráva jako taková, je zakotvená v samotné preambuli Listiny, která odkazuje na samosprávné tradice našich národů. Územní samospráva, zakotvena v čl. 8 Ústavy, poukazuje na hlavní cíle a hodnoty moderního demokratického státu. Dotýká se dělby moci, kdy je tato moc územní samosprávy oddělena a chráněna od zásahů státní moci. A především se týká práva jednotlivce na samosprávu územní či jinou.⁶

„Ústavní samospráva není jednorázovou činností zákonodárce, ale je výsledkem historického, kulturního, politického a sociálního vývoje.“⁷

Dále je územní samospráva upravena v hlavě sedmé Ústavy. Zde je ustanoven základní územní celek obec⁸, a kraj jako vyšší územní celek⁹, kdy obec je vždy součástí kraje. Je to společenství občanů, kteří mají právo na samosprávu. Obec i kraj jsou samostatně zastupovány svými zastupitelstvy, jsou to veřejnoprávní korporace, nezávislé na státu a stát nemůže do této územní samosprávy zasahovat, jen za účelem ochrany zákona a to způsobem daným zákonem.

Zastupitelstva jsou obsazována tajnými, všeobecnými, rovnými a přímými volbami a funkční období zvolených zástupců je čtyřleté. Co se týká věcí územní samosprávy, rozhoduje o ní volené zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo kraje, je-li mu to zákonem svěřeno. Tyto zastupitelstva mohou v rámci samosprávné působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.¹⁰

Ústava tedy zaručuje občanům právo na územní samosprávu. Toto společenství občanů může rozhodovat jak ve svém zájmu, tak i veřejném zájmu, dále

⁵ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 118-127

⁶ FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky 1. díl, Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2003, s. 467-468

⁷ Tamtéž s. 468

⁸ Problematiku obcí dále upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

⁹ Problematika krajů je blíže upravena v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ Čl. 99-105 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění

o svých záležitostech, prostorech a zároveň nést za to odpovědnost vlastní a veřejnoprávní. Funguje na základě samostatné působnosti a přenesené působnosti.

U samostatné působnosti obec rozhoduje svými orgány a dle svého uvážení o určitém okruhu otázek stanoveném zákonem. Veřejná správa je realizována pouze na základě zákona a prováděna jinými orgány obce či správními úřady. V rámci samostatné působnosti může stát vykonávat dozor a zasahovat jen z hlediska a pro ochranu zákonnosti. V rámci přenesené působnosti je vykonávána státní správa na území obce a orgány obce, nikoli státu, aby byl zajištěn zájem obce. Státní moc je zde nadřícena obci.¹¹

Územní samospráva je vykonávána územně samosprávnými celky, tedy obcemi a kraji. Obec a kraj vykonávají svou působnost na svém zákonem daném území, které je vymezeno hranicemi. Na svých územích tak vykonávají jak samostatnou působnost, tak i přenesenou působnost. Orgány obce mohou vykonávat svou působnost i na území jiné obce či obcí a to na základě smluvní dohody dotčených obcí, v zákonem stanovených případech nebo jako důsledek rozhodnutí určitého příslušného orgánu.

Dle zákona o obcích je obec tvořena jedním nebo více souvislých katastrálních **území**, kdy platí, že území České republiky je rozděleno do jednotlivých území obcí, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.¹² Ty územní jednotky, které nejsou součástí žádné obce, jsou vojenské újezdy, blíže upraveny v zákoně o zajišťování obrany ČR. Podle tohoto zákona lze vojenský újezd zřídit či zrušit jen na základě zákona a jeho území slouží k výcviku ozbrojených sil a zajištění ochrany státu, blíže se vojenským újezdům věnovat nebudeme.¹³ Dále ze zákona o územním členění státu vyplývá, že území státu je rozděleno na kraje, ty se dělí na okresy a okresy tvoří obce a vojenské újezdy. Výjimkou je zde hlavní město Praha, které je dle tohoto zákona obcí, ale území tvoří samostatnou územní jednotku a nespadá už pod žádný okres.¹⁴

¹¹ FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky 1. díl, Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2003, s. 572-573

¹² § 18 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

¹³ Seznam vojenských újezdů nalezneme v příloze č. 1 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů, aktuálně jich je pět: Boletice, Brdy, Březina, Hradiště a Libavá

¹⁴ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 70-72

Bez vlastního území není územní samospráva možná. Ústava tedy zakotvuje záruku územní stability, ale změnu hranic se souhlasem obcí výslovně nezaručuje. Až zákon o obcích upravuje podrobněji vznik, zánik, rozdělení či sloučení obcí. Hranice vyšších územních celků se podle čl. 2 ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění, dají hranice krajů měnit pouze zákonem.¹⁵

Dalším důležitým znakem územní samosprávy je **osobní základ**. Za občany obce jsou považovány fyzické osoby se státním občanstvím České republiky a jsou v dané obci trvale hlášeny trvalému pobytu. Občanem kraje je fyzická osoba se státním občanstvím České republiky a má trvalé bydliště v některé obci nebo vojenském újezdu v územním obvodu daného kraje. Tito občané obcí a krajů, kteří dosáhli věku 18 let, mají právo volit a být voleni do zastupitelstev, hlasovat v místním nebo krajském referendu, pokud jim v tom nebrání zákonné překážky ve výkonu jejich práv. Stejná práva jako občané obcí a krajů zde mají i cizinci s trvalým pobytem na území obce, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.¹⁶ Vlastníci nemovitostí na území obce mají po dosažení věku 18 let práva jako občané obce, ale nemají volební právo do zastupitelstev a ani se neúčastní v místním nebo krajském referendu. Právníckým osobám a fyzickým osobám podnikajícím se sídlem nebo provozovnou na území obce zákony žádná zvláštní oprávnění nestanoví. Pravomoc obce či kraje a jejich orgánů se vztahuje na všechny osoby, které se nachází na jejich území, tedy i na další fyzické osoby zdržující se na území obce nebo právnícké osoby, které na území obce či kraje vyvíjí nějakou činnost, ne jen na občany samosprávného celku.¹⁷

„Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“¹⁸

¹⁵ FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky 1. díl, Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2003, s. 482

¹⁶ Také zde hraje významnou roli Směrnice Rady 94/80/ES, ze dne 19. prosince 1994, kterou se stanoví pravidla pro výkon práva volit a práva být volen v obecních volbách pro občany Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky

¹⁷ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 84-90

¹⁸ Čl. 21 odst. 1 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Toto politické právo platí i v územní samosprávě, kdy v platné úpravě mají občané územních samosprávných celků zejména práva politické povahy.

Občané územně samosprávných celků mají právo volit a být voleni do orgánů obcí či krajů a právo účastnit se hlasování v místním nebo krajském referendu. Mají právo vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva (v souladu s jednacím řádem), vyjadřovat se a nahlížet do rozpočtu a závěrečného účtu obcí nebo krajů, do usnesení a zápisů z jednání orgánů obcí či krajů, pořizovat si výpisy. Tyto práva vycházejí zejména z práva na informace dle čl. 17 odst. 5 Listiny, kdy územní samosprávné celky musejí svým občanům přiměřeným způsobem poskytovat informace. V oblasti samostatné působnosti může chtít občan projednat určitou věc radou nebo zastupitelstvem, požádá-li o to kvalifikovaný počet občanů, musí tuto věc orgán územní samosprávy projednat v zákonem stanovené lhůtě. Dále může občan obce předkládat orgánům obce své návrhy, připomínky, podněty či petice, které příslušné orgány v zákonem dané lhůtě vyřídí. Zvláštní práva mají občané náležící k národnostním a etnickým menšinám, jako je užívání jejich jazyka při úředním styku či účast na řešení věcí týkajících se těchto národnostních a etnických menšin. Přísluší-li v obci při posledním sčítání lidu alespoň 10% občanů obce k národnostní menšině, zakládá se výbor pro národnostní menšiny. Prostřednictvím tohoto výboru mohou žádat příslušníci této národnostní menšiny například o značení názvů obce, ulic, veřejných prostranství a státních budov i v jejich jazyce. Naopak povinnosti občanů vůči samosprávným celkům zákony neformulují. Avšak obec může v rámci své samostatné působnosti stanovit osobám s trvalým pobytem v obci například poplatky ze psů, za provoz systému shromažďování sběru, třídění, přepravy, využívání a odstraňování komunálních odpadů.¹⁹

Ekonomický prvek je třetím základním prvkem územní samosprávy. Územní samospráva je zodpovědná za rozvoj daného území. Obce i kraje mají právo vlastnit a samostatně spravovat svůj majetek, nakládat s ním dle zákona a hospodařit dle svého rozpočtu. Obce a kraje jsou jak veřejnoprávní korporací, tak i právnickou osobou, která vystupuje i v soukromoprávních vztazích. Za své jednání nesou plnou odpovědnost.²⁰

¹⁹ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 90-94

²⁰ FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky 1. díl, Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2003, s. 474

Územně samosprávné celky mohou na základě dobrovolného projevu vůle, většinou na základě veřejnoprávní smlouvy, spolupracovat s jinými územně samosprávnými celky. Obce mohou spolu navzájem spolupracovat na základě smlouvy uzavřené k plnění konkrétních úkolů, mohou uzavírat dobrovolné svazky obcí, zakládat právnické osoby, spolupracovat s právnickými či fyzickými osobami nebo spolupracovat s obcemi jiných států. Podobná spolupráce se nachází i mezi kraji. Většinou se spolupráce týká samostatné působnosti obcí a krajů, ale na základě dohody mohou orgány jedné obce vykonávat přenesenou působnost i pro orgány jiné obce.²¹

²¹ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 126-127

2. Účast občana na samosprávě obce prostřednictvím orgánů obce

Ústava zakotvuje jediný orgán obce a to zastupitelstvo, kterým je obec samostatně zastupována. Zastupitelstvo obce rozhoduje je věcech samosprávy, spravuje obec. Další orgány obce najdeme v zákoně o obcích, kde kromě zastupitelstva obce upravuje radu obce, starostu, obecní úřad, zvláštní orgány obce, výbory a komise. Dle zákona o obecní policii je pak dále orgánem obce obecní policie. Občané obce mohou mimo tyto orgány rozhodovat ještě pomocí místního referenda.²²

2.1. Zastupitelstvo obce

Nejvyšším orgánem obce je zastupitelstvo obce, které rozhoduje v oblasti samostatné působnosti, v zákonem vymezených věcech. Členové zastupitelstva jsou občané obce voleni tajnými, všeobecnými, rovnými a přímými volbami občany obce na dobu čtyř let.

Svou **působnost** vykonává na zasedání zastupitelstva obce, které je veřejné. Svolává a řídí ho z pravidla starosta obce dle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Na žádost hejtmana kraje nebo nejméně jedné třetiny zastupitelů je starosta povinen zasedání svolat. Svolané zastupitelstvo je schopné se usnášet při účasti nadpoloviční většiny všech členů. K přijetí rozhodnutí, návrhu, usnesení či volby je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva, není-li stanoveno zákonem jinak. Zastupitelstvo rozhoduje především o obecně závazných vyhláškách, o rozpočtu obce, o vyhlášení místního referenda, o majetkoprávních věcech obce, volí ze svých zastupitelů starostu obce, místostarostu obce a členy rady obce.²³

²² KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 209-211

²³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 155-156

Podrobnosti o průběhu **jednání zastupitelstva** jsou stanoveny v jednacím řádu, který si vydává zastupitelstvo samo. Zde je upraveno, mimo jiného, jakým způsobem může občan obce vyjadřovat a uplatňovat svá stanoviska, problematika pořizování zápisů a regulace diskuse účastníků. Z každého jednání se pořizuje záznam podepsaný starostou či místostarostou a zastupiteli určenými k ověřování. O námitkách proti zápisu ze stran zastupitelů se rozhodne na nejbližším zasedání. Zápis musí být pořizen do 10 dnů po zasedání a musí být zpřístupněn k nahlédnutí na obecním úřadu. Občan do tohoto zápisu může nahlížet a pořizovat si z něj výpisky.

Občan obce se může dožadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti zastupitelstvem obce podle zákona o obcích.²⁴ Chce-li občan obce projednat určitou věc přímo na zasedání zastupitelstva, může tak učinit v té části zasedání, která je vyhrazena pro iniciativu občanů. Uplatňování požadavku v průběhu projednávání jiné věci, by mělo mít za následek odejmutí nebo neudělení slova tomuto občanovi. Na projednání věci navrhované občanem nemá tento občan právní nárok. Až po kladném rozhodnutí příslušného orgánu může dojít k jeho projednání. To potvrdil i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku²⁵, kde konstatoval, že povinnost projednat určitou záležitost stanoví zákon pouze při návrhu podaného kvalifikovanou částí občanů obce. Kvalifikovaní občané jsou dle zákona o obcích členové zastupitelstva, rada obce a výbory.²⁶ Samotný občan však k tomuto oprávněn není. Může se však se svým návrhem obrátit na tyto kvalifikované občany, které jeho návrh akceptují a zařadí ho do programu zasedání zastupitelstva obce, anebo může vystoupit před hlasováním o tomto programu a přednést svůj návrh. Ten si může osvojit některý ze zastupitelů a přednést ho jako svůj návrh na zařazení do programu, neboť přednášet návrhy o programu mohou zase jen kvalifikovaní občané dle zákona o obcích.²⁷

Významnou **přímou účastí občana** na samosprávě obce je právo vyjadřovat svá stanoviska na zasedání zastupitelstva obce podle zákona o obcích, v souladu s jednacím řádem zastupitelstva.²⁸ Musí se však vyjádřit k právě projednávané věci, jinak mu může být slovo odňato. Zastupitelstvo pak může k takto přednesenému

²⁴ § 16 písm. f) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

²⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. července 2007, č.j. 3 Aps 6/2006-76

²⁶ § 94 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

²⁷ Tamtéž § 94 odst. 2

²⁸ Tamtéž § 16 odst. 2 písm. c)

stanovisku zaujmout kvalifikovaný názor. Lze pronést ústní formou nebo zaslat písemně předem, aby se zastupitelstvo mohlo s tímto stanoviskem řádně seznámit. Umožnění vyjádření stanoviska občanem obce pouze na začátku zasedání nebo pouze na jeho konci by bylo nesprávné a dokonce i nezákonné. Občan obce má právo se vyjádřit ke všem věcem projednávaných zastupitelstvem obce, i k projednávanému programu zasedání, potvrdil i Nejvyšší správní soud²⁹ ve svém rozsudku.³⁰

Dle mého názoru je nedostatečné právně upravená problematika jednacích řádů. Jejich zakotvení najdeme jen v zákoně o obcích v ustanovení § 96, který pouze stanoví, že zastupitelstvo vydává jednací řád, v němž stanoví podrobnosti jednání. A dále v § 16 a § 36 kde je stanoveno právo občana vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva v mezích stanovených jednacím řádem.³¹

Občan obce se může stát **členem zastupitelstva** získáním mandátu, který vzniká zvolením. Právo volit a být volen má každý občan obce se státním občanstvím České republiky, nebo má toto oprávnění přiznané mezinárodní smlouvou a v den voleb dosáhl věku minimálně 18 let. Také musí být v obci hlášen k trvalému pobytu. Zbavení způsobilosti k právním úkonům nebo omezení osobní svobody pro výkon trestu odnětí svobody jsou překážkami výkonu volebního práva. Zánik mandátu člena zastupitelstva zaniká splněním zákonem daných podmínek, čímž je odmítnutí složení slibu nebo složení s výhradou, písemná rezignace člena zastupitelstva adresována starostovi obce, den voleb do zastupitelstva obce, den sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci. Dále zaniká mandát člena zastupitelstva, vysloví-li to dané zastupitelstvo a to v případě pravomocného rozhodnutí soudu, kterým byl člen zastupitelstva odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, ztrátou volitelnosti a pro neslučitelnost funkcí. Funkce je neslučitelná s výkonem funkce zaměstnance dané obce zařazeného do obecního úřadu, do pověřeného obecního úřadu, krajského nebo finančního úřadu.³²

²⁹ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. září 2009, č. j. 3 Aps 7/2006- 103

³⁰ POTĚŠIL, Lukáš. Práva občanů při zasedání zastupitelstev obcí. *Právní rádce*, 2008, roč. XVI, č. 4, s. 57-60

³¹ Ministerstvo vnitra - Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 1 – Jednací řády zastupitelstev ČR [online], [cit. 10.02.2015]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/odk2/clanek/odbor-verejne-spravy-doзору-a-kontroly.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>

³² HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010, s. 145-148

Mandát vykonává člen zastupitelstva osobně a v souladu se svým slibem, který skládá na začátku prvního zasedání zastupitelstva. Člena zastupitelstva není možné při výkonu jeho mandátu jakkoliv zastoupit. Při rozhodování není člen vázán žádnými příkazy, měl by se řídit Ústavou, zákony a zároveň hájit zájmy občanů obce. Povinností člena zastupitelstva je účastnit se zasedání zastupitelstva a i jiných jednání orgánů obce, kterých je zastupitel členem. Funkce zastupitele je funkcí veřejnou a náleží za ní odměna, výši stanoví vláda nařízením. Zastupitel může být pro výkon této funkce dlouhodobě uvolněn ze svého pracovního poměru, nebo neuvolněným členem zastupitelstva. Zastupitel však není zaměstnancem územního samosprávného celku, i když některé věci jsou řešeny dle pracovního práva.³³

Člen zastupitelstva obce má právo předkládat návrhy na projednání zastupitelstvu, radě, výborům či komisím. Dále může vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu obce, její členy, na vedoucí příspěvkových organizací a orgány právnických osob, které obec zřídila. Od zaměstnanců obce spadající pod obecní úřad i od zaměstnanců právnických osob, jež obec zřídila, může zastupitel požadovat informace související s jejich funkcí.³⁴

Má-li člen zastupitelstva obce za to, že projednávání a rozhodování o určité věci v orgánech obce (zastupitelstvo, rada) může pro něj samotného či osobu blízkou znamenat výhodu nebo škodu, je povinen tuto skutečnost ještě před jednáním sdělit příslušným orgánům obce. Za výhodu je považován majetkový nebo nemajetkový prospěch a za škodu zmenšení majetku či ušlý zisk. O tzv. střetu zájmů rozhoduje orgán obce, který má ve věci rozhodovat, na základě důvodů uvedených zastupitelem. Když se institut střetu zájmů uplatní, zastupitel se nemůže k dané věci vyjadřovat a ani o ní hlasovat.³⁵

Zastupitelstvo obce zřizuje dle potřeby **výbory** jako své iniciativní a kontrolní orgány. Počet členů musí být vždy lichý. Výbory předkládají svá stanoviska a návrhy zastupitelstvu obce. Plní úkoly, kterými je zastupitelstvo obce pověřilo, a zodpovídají se mu. Schází se dle potřeby a vyhotovují usnesení výboru. K přijetí usnesení je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů výboru. Je-li v obci dle posledního sčítání lidu aspoň 10% občanů hlásících se k národnostní menšině,

³³ HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010, s. 143-144

³⁴ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, s. 86-87

³⁵ HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010, s. 144-145

zřizuje se výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru musí být i zástupci této národnostní menšiny. Zastupitelstvo obce musí zřídit finanční a kontrolní výbor, zde platí neslučitelnost funkcí, kdy členem těchto výborů nemůže být starosta, tajemník obecního úřadu ani osoby vykonávající rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. Finanční výbor provádí kontrolu nad hospodařením s majetkem a financemi obce a jinými úkoly, kterými je pověřilo zastupitelstvo obce. Kontrolní výbor kontroluje dodržování právních předpisů obecním úřadem a dalšími výbory v oblasti samostatné působnosti obce a kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce. Výbory předkládají zápisy zastupitelstvu obce i s vyjádřením kontrolovaných orgánů nebo jejich zaměstnanců.

Zastupitelstvo dále může zřídit i osadní nebo místní výbory v určitých částech obce. Členem osadního výboru může být pouze zastupitelstvem vybraný občan obce, který má trvalé bydliště v části obce, pro kterou je výbor zřízen. Výbor předkládá návrhy k rozvoji dané části obce, rozpočtu obce, vyjadřuje se k návrhům, které se týkají dané části obce a vyjadřuje se k podmínkám a připomínkám ze strany občanů obce s trvalým pobytem části obce. Předseda výboru je volen ze členů výboru. Může jím být i zastupitel obce, pokud má trvalé bydliště v té části obce, pro kterou je výbor zřízen.³⁶

Předsedou ostatních výborů je vždy člen zastupitelstva obce. Zákon o obcích dále neupravuje, s výjimkou osadního výboru, kdo může být členem výboru. Vyplývá z něj, že výbor musí mít nejméně tři členy. Dle Metodického doporučení k činnosti územních samosprávných celků může být členem výboru jakákoliv fyzická osoba, nejen občané obce. Zastupitelstvu obce je ponechána volnost při výběru členů do výborů, kteří jsou zpravidla vybíráni dle místních zvyklostí a možností obce. Zákon dále neupravuje odstupování členů výborů. Stačí, když člen výboru projeví vůli, že chce odstoupit. Dle mého názoru, členstvím ve výboru má aktivní člen obce možnost se zapojit, poukázat na problémy, uplatnit své návrhy a nápady, ale musí se smířit s faktem, že jeho hlas je pouze poradní.³⁷

2.2. Rada obce

³⁶ § 117-121 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Ministerstvo vnitra - Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 1 – Jednací řády zastupitelstev ČR [online], [cit. 10.02.2015]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/odk2/clanek/odbor-verejne-spravy-doзору-a-kontroly.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>

Každodenní chod obce by se neobešel bez výkonného orgánu obce, což je rada obce v oblasti samosprávné působnosti obce. Většina rozhodnutí rady obce se týká samosprávy obce, v přenesené působnosti může rozhodovat pouze, stanoví-li tak zákon. V přenesené působnosti pak může na základě zákona a v jeho mezích vydávat nařízení rady obce. Členy rady obce jmenuje a odvolává zastupitelstvo obce, kterému je rada obce odpovědna. Členy rady jsou: starosta obce, místostarostové obce a členové zastupitelstva obce, přičemž málo četnou radu obce by neměl tvořit jen starosta a místostarostové. Počet členů nesmí přesahovat víc jak jednu třetinu zastupitelů, musí mít vždy lichý počet, nejméně je členů 5 a nejvíce 11. Má-li zastupitelstvo méně než 15 členů, rada obce se nevolí a rozhoduje za ni přímo starosta nebo zastupitelstvo obce.³⁸

Rada obce se schází dle potřeby na **neveřejných schůzích**. Schůze a jejich příprava je daleko méně formální než zasedání zastupitelstva. Kromě členů rady obce se účastní schůze i tajemník obecního úřadu, který má poradní hlas a rada si může dále přizvat dalšího zastupitele nebo jiné osoby. Schůze se musí zúčastnit nadpoloviční většina všech jejích členů, aby byla schopná se usnášet. K přijetí usnesení nebo rozhodnutí rady je potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. Podrobnosti o jednání na schůzích stanoví jednací řád, vydaný samotnou radou obce. Ze schůzí se pořizuje zápis s podpisem starosty s místostarosty nebo dalším radním, který musí být pořízen do 7 dnů od konání schůze a uložen na obecním úřadě k nahlédnutí pro veřejnost. Námitky k zápisu ze strany člena rady obce budou projednány na nejbližší schůzi rady obce, o námitkách jiných osob se nerozhoduje.³⁹

Co se týká obsahu **zápisu**, podle rozsudku Nejvyššího správního soudu neveřejné jednání schůze rady obce nesmí omezit právo na informace dle čl. 17 Listiny. Při žádosti o informace ze zápisu ze schůze rady obce jinou osobou než zastupitelem musí povinný subjekt zajistit ochranu práv a svobod jiných osob podle § 12 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. To neplatí, pokud tato osoba požaduje informace z usnesení rady, kdy

³⁸ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 100-102

³⁹ HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010, s. 148-149

přímé nahlédnutí a pořizování výpisků zaručuje zákon o obcích.⁴⁰ Zažádá-li občan obce o pořizené kopie usnesení rady obce, měly by mu být poskytnuty.⁴¹

Důležitou **funkcí rady** obce je příprava návrhů pro jednání zastupitelstva obce a zajištění plnění přijatých usnesení rady. Zákon o obcích taxativně vymezuje, co vše je radě obce vyhrazeno, tyto záležitosti nemůže svěřit starostovi ani obecnímu úřadu s výjimkou ukládání pokut ve věci samostatné působnosti a rozhodování o nájemních smlouvách a smluv o půjčce. Dále rozhoduje o ostatních věcech týkajících se samostatné působnosti obce, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu nebo pokud si je zastupitelstvo nevyhradilo samo.⁴²

Iniciativním a poradním orgánem rady obce je **komise rady**, která předkládá radě obce svá stanoviska a náměty. Komise může být výkonným orgánem, pokud jí byl starostou, po projednání s ředitelem krajského úřadu, svěřen výkon přenesené působnosti v určitých věcech. Vykonává-li komise přenesenou působnost, pak jejím předsedou může být pouze osoba se zvláštní odbornou způsobilostí, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. K přijetí usnesení je zapotřebí většina hlasů všech členů komise. Komise je odpovědná radě nebo starostovi při výkonu přenesené působnosti.⁴³

Zřízení komise je právem rady obce, není to její povinností. Zákon o obcích podobně jako u výborů zastupitelstva dále nestanoví, kdo může být členem komise, platí tedy, že jí může být jakákoliv fyzická osoba. Z mého pohledu by měly být do komise rady obce vybírání lidé s odborným vzděláním, zvláště když starosta tuto komisi určí jako přestupkovou komisi rady. Ta pak projednává přestupky v obci, vede přestupkové řízení, takže by její členové měli znát právní předpisy, aby nedocházelo k chybám a omylům.

2.4. Zvláštní orgány obce

Zvláštní orgány obce jsou zřizovány na základě zvláštního zákona starostou pro výkon přenesené působnosti. Starosta obce jmenuje a odvolává členy těchto

⁴⁰ § 16 odst. 2 písm. e) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

⁴¹ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. srpna 2005, sp. zn. 6 As 40/2004-62

⁴² § 102 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ Tamtéž § 122

orgánů. V čele zvláštního orgánu může stát ta osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.

Obec může zřídit jako zvláštní orgán **komisi pro projednávání přestupků**, kdy předsedající člen by měl mít právnické vzdělání nebo zvláštní odbornou způsobilost k projednávání přestupků. Rada projednává přestupky ve tříčlenném složení a k přijetí usnesení je potřeba většiny hlasů. To samé platí pro radu obce, pokud jí bylo starostou svěřeno projednávání přestupků.

Komisi pro sociálně-právní ochranu dětí může zřídit obec s rozšířenou působností. Členy komise jmenuje starosta ze zastupitelů a zejména z řad pedagogů, psychologů či zdravotníků.

Na ochranu před povodněmi jmenuje rada obce **povodňovou komisi**, jinak ochranu před povodněmi zajišťuje sama rada obce. Předsedou této komise je starosta. Členové jsou vybíráni z řad zastupitelů a osob způsobilých k provádění protipovodňového opatření a pomoci při ochraně před povodněmi. Najdeme zde hierarchický princip, kdy protipovodňová komise obce je podřízena protipovodňové komisi obce s rozšířenou působností a ta je podřízena protipovodňovému orgánu kraje.⁴⁴

Členstvím v těchto zvláštních orgánech obce, se občan významnou měrou zapojuje do chodu obce, protože jí pomáhá řešit většinou vážnější problémy a pomáhá uchovat pořádek a bezpečí v obci.

Obecní policie jako orgán obce je zřizována a zrušována zastupitelstvem obce obecně závaznou vyhláškou. Stará se o místní záležitosti veřejného pořádku. Rozhodnutí o zřízení nebo zrušení obecní policie se musí do 15 dnů písemně oznámit ministerstvu vnitra. Obecní policie spolupracuje s Policií České republiky. Řídí ji starosta obce nebo jiný pověřený zastupitel pověřený zastupitelstvem obce. Rada obce může pověřit určitého strážníka obecní policie k plnění určitých úkolů. Nezřídí-li obec obecní policii, může uzavřít s obcí, která má zřízenou obecní policii, veřejnoprávní smlouvu, na jejímž základě bude obecní policie této obce vykonávat úkoly i na území obce, kde není zřízená obecní policie.

Občan obce, který by se chtěl zapojit do chodu obce zajišťováním veřejného pořádku jako strážník, musí splňovat podmínky stanovené zákonem o obecní policii. Strážník musí být občan České republiky, který je bezúhonný, spolehlivý, starší 21

⁴⁴ HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010, s. 156-157

let, zdravotně způsobilý, má ukončené střední vzdělání s maturitní zkouškou a získal osvědčení o splnění stanovených odborných předpokladů. Po vykonání odborné zkoušky vydává Ministerstvo vnitra toto osvědčení na 3 roky.⁴⁵

3. Další možnosti účasti občana na samosprávě obce

3.1. Místní referendum

Místní referendum je jedním z dalších možností občana podílet se přímo na správě veřejných věcí v samostatné působnosti obce. Samotná Ústava téměř opomíjí přímou demokracii a přímé rozhodování občanů v místní samosprávě není v Ústavě vůbec přímo zakotveno. Oproti tomu celostátní referendum vyplývá z čl. 2 odst. 2 Ústavy, kde je řečeno, že ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo. Rozhodování ve věcech samosprávy obce je dle Ústavy svěřeno pouze zastupitelstvu obce. Místního referenda je však možno dovolávat se dle čl. 21 odst. 1 Listiny, kdy občané mají právo podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.⁴⁶

Mezi mezinárodní dokumenty, je třeba zmínit čl. 25 písm. a) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, kdy každý občan má právo bez jakýchkoliv rozdílů podílet se na řešení veřejných záležitostí přímo nebo prostřednictvím svobodně zvolených zástupců.⁴⁷ Dále Evropská charta místní samosprávy říká, že místní společenství je jedním z hlavních základů demokratického zřízení, jednou z demokratických zásad je podíl občanů na chodu veřejných věcí.⁴⁸

Výsledkem hlasování v místním referendum je rozhodnutí v dané věci v oblasti místní samosprávy, tímto rozhodnutím se ovšem nenahrazuje činnost orgánů obce. Jak konstatoval Ústavní soud: „*Účelem místního referenda je umožnit*

⁴⁵ Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 161-162

⁴⁷ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

⁴⁸ KADEČKA, Stanislav, RIGEL, Filip. Kam směřuje česká právní regulace místního referenda?. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 229-233

*občanům přímou správu veřejných věcí náležejících do samostatné působnosti obce (statutárního města) s výjimkami v zákoně o místním referendu uvedenými, nikoliv rozhodování, jímž by se - v rozporu se smyslem zákona o místním referendu - nahrazovala činnost obecního úřadu, rady obce a zastupitelstva obce spojená s jejich zákonnými povinnostmi.*⁴⁹

Hlasuje se o navržené otázce v oblasti samostatné působnosti, kdy tato otázka musí být položena tak, aby se na ní dalo jednoznačně odpovědět slovem „ano“ nebo „ne“. Není tedy přípustné konání referenda na otázky v oblasti přenesené působnosti. Místní referendum nelze konat o otázkách o místních poplatcích a o rozpočtu obce, o řízení nebo zrušení orgánů obce a o jejich vnitřním uspořádání, o volbě a odvolání starosty, místostarosty, primátora, náměstka primátora, členů zastupitelstva obce, členů rady obce a členů dalších orgánů obce. Nelze hlasovat o otázce, která je v rozporu s právními předpisy nebo následující rozhodnutí by bylo v rozporu s právními předpisy. Dále o otázce, o které je rozhodováno ve zvláštním řízení, o uzavření veřejnoprávní smlouvy v oblasti přenesené působnosti, o schválení, změně či zrušení obecně závazné vyhlášky obce a o otázce v téže věci, kdy od posledního rozhodnutí v této dané věci v místním referendu neuplynulo 24 měsíců.⁵⁰

Hlasovat v místním referendu má právo každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce, tedy **oprávněná osoba**.⁵¹ Hlasování je tajné na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva, které úzce souvisí s právem volebním. Jestliže se nebude dodržovat hlasovací právo a jeho principy v průběhu hlasování a ani nebudou chráněny před správním soudem, je zde možnost pro podání ústavní stížnosti. Překážky ve výkonu práva hlasovat v místním referendu jsou téměř shodné s překážkami ve výkonu práva volit v obecních volbách, mimo výkon vazby.⁵² Jedná se o omezení osobní svobody z důvodu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví, zbavením způsobilosti k právním úkonům a výkon vojenské služby.⁵³

⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. února 2005, sp. zn. IV. ÚS 223/04

⁵⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ Podmínky práva volit do místního zastupitelstva jsou stanoveny v § 4 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů

⁵² Překážky pro výkon volebního práva v obecních volbách najdeme v § 4 odst. 2 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů

⁵³ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 40-48

Místní referendum se může **konat** na základě usnesení zastupitelstva obce (prostou většinou hlasů všech členů) nebo podáním návrhu ke konání místního referenda přípravným výborem, tvořeným nejméně třemi oprávněnými osobami. Návrh může být podán pouze s příslušným procentem podpisů dle počtu obyvatel v obci. Návrh přípravného výboru musí dále obsahovat označení území, kde se konání místního referenda navrhuje, navrženou otázku či otázky k rozhodnutí v místním referendu, odůvodnění návrhu, odhad nákladů na provedení místního referenda a realizování přijatého rozhodnutí a také způsob úhrady z rozpočtu obce. Musí zde být označen zmocněnec z členů přípravného výboru, identifikace členů přípravného výboru s jejich podpisy a nesmí chybět podpisová listina jako příloha návrhu.⁵⁴

Návrh s přílohou předkládá přípravný výbor obecnímu úřadu, který do 15 dnů posoudí předložený návrh. Při neshledání nedostatku návrhu obecní úřad zmocněnce pouze vyrozumí o bezvadnosti návrhu, ale při zjištění nedostatků vyzve zmocněnce k jejich odstranění ve stanovené lhůtě. Obecnímu úřadu přísluší kontrolovat jen formální náležitosti návrhu, nikoli zkoumání otázky, kterou má posuzovat zastupitelstvo obce. Tento bezvadný návrh předloží rada obce nebo starosta, není-li zřízena rada obce, zastupitelstvu obce k projednání na nejbližším zasedání zastupitelstva. Zastupitelstvo rozhodne usnesením o tom, že se referendum nevyhlásí, nejde-li o navržené otázce místní referendum konat, anebo místní referendum vyhlásí a zároveň stanoví den jeho konání. Referendum by se mělo konat do 90 dnů po dni jeho vyhlášení, nestanoví přípravný výbor jinak. Usnesení zastupitelstva obce o vyhlášení nebo nevyhlášení musí být vyvěšeno na úřední desce po dobu 15 dnů. Tímto vzniká nárok, který je soudně vymahatelný. Konání takového referenda se dá označit za tzv. lidovou iniciativu.

Zastupitelstvo může rozhodnout o otázce navržené přípravným výborem i jinak. Může rozhodnout o otázce samo bez vyhlášení referenda. Neprodleně však uvědomí zmocněnce a na výkon rozhodnutí čeká 7 dnů ode dne doručení vyrozumění, kdy se zmocněnec může vyjádřit, že na konání místního referenda trvá. Trvá-li zmocněnec na konání referenda, zastupitelstvo obce usnesením na nejbližším

⁵⁴ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 153-154

zasedání vyhlásí místní referendum a předchozí rozhodnutí zastupitelstva obce tak ztrácí platnost v den jeho vyhlášení.⁵⁵

V zákoně o místním referendu je upravena i **soudní ochrana návrhu přípravného výboru**. Přípravný výbor se může domáhat soudní ochrany v případě, kdy nesouhlasí s výzvou k odstranění vad od obecního úřadu a také v případě kdy zastupitelstvo nerozhodne o návrhu nebo rozhodne o nevyhlášení referenda.⁵⁶ To platí i v případě, že zastupitelstvo změní termín konání místního referenda, než navrhl přípravný výbor. Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, které říká, že termín konání místního referenda se musí vždy pečlivě zvážit. Konání místního referenda je vhodné uskutečnit zároveň s místními volbami jak z hlediska hospodárnosti, časové organizace, ale především účasti občanů, aby bylo hlasování v místním referendu platné.⁵⁷ Tento výklad zákona o místním referendu však nebrání zastupitelstvu obce rozhodovat o návrhu přípravného výboru pro konání místního referenda. Ale umožňuje nezávislému soudu možnost přezkumu tohoto rozhodnutí týkající se byť jen částečného nevyhovění návrhu přípravného výboru.⁵⁸

Občan může hlasovat tak, že zaškrtně příslušný rámeček pro odpověď křížkem. Jestli se chce občan obce zdržet hlasování, neoznačí žádný rámeček pro odpověď křížkem. Po skončení hlasování sečte okrsková komise hlasy a zápisy předá místní komisi, která zjistí celkový výsledek hlasování a vyhotoví o tom zápis. Hned po té místní komise oznámí výsledky hlasování zveřejněním na úřední desce obecního úřadu.⁵⁹

Aby bylo **rozhodnutí** v místním referendu platné, je zapotřebí účasti alespoň 35% oprávněných voličů. Avšak původní znění zákona o místním referendu z roku 2004 stanovilo, že je k platnému rozhodnutí v místním referendu potřeba alespoň poloviny oprávněných voličů. Tak docházelo k mnohým případům neplatných rozhodnutí, protože se hlasování nezúčastnila potřebná polovina oprávněných voličů, ačkoli oprávněné osoby, účastníci se hlasování, se svou většinou jednoznačně

⁵⁵ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011, s. 110-122

⁵⁶ § 57 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2014, č. j. Ars 6/2004 – 42

⁵⁸ LEHKÁ, Markéta. Soudní přezkum o rozhodnutí zastupitelstva obce o vyhlášení místního referenda. *Soudní rozhledy*, 2014, roč. 20, č. 11-12, s. 424-426

⁵⁹ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 154-155

vyslovily pro jednu z odpovědí „ano“ či „ne“.⁶⁰ Rozhodnutí je závazné, jestliže pro něj hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob účastnících se místního referenda a aspoň 25% oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Týká-li se rozhodnutí referenda oddělení, sloučení části obce, anebo připojení obce k jiné obci je rozhodnutí platné, hlasovala-li pro něj nadpoloviční většina oprávněných osob.⁶¹

Od roku 2011 byla přímá demokracie na úrovni regionální samosprávy posílena institutem **krajského referenda**, které upravuje zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu, ve znění pozdějších předpisů. Koná se obdobně jako místní referendum na základě usnesení zastupitelstva kraje nebo rozhodnutím zastupitelstva kraje o konání krajského referenda na návrh přípravného výboru. Návrh musí být podpořen na podpisové listině aspoň 6% oprávněných osob s trvalým pobytem na území kraje. K platnosti rozhodnutí v krajském referendu je potřeba účasti 35% oprávněných osob a rozhodnutí je závazné, hlasuje-li pro něj nadpoloviční většina zúčastněných oprávněných osob. Krajské referendum se koná pro celé území kraje. Jinak je právní úprava obdobná jak u místního referenda.⁶² Občané tak mohou rozšířit svou účast z místní sféry i na regionální úroveň a podílet se na rozhodování o věcech, které se týkají celého kraje. Dle mého názoru se tato právní úprava ještě nestihla promítnout do praxe oproti počtu konání místních referend.

3.2. Petice, stížnosti, podněty a návrhy

Listina zaručuje další základní právo a to **právo petiční** patřící pod práva politická. Každý má právo sám nebo s jinými, ve věcech veřejného nebo jiného společenského zájmu, obracet se na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi. Peticí se však nesmí zasahovat do nezávislosti

⁶⁰ KADEČKA, Stanislav, RIGEL, Filip. Kam směřuje česká právní regulace místního referenda?. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 229-233

⁶¹ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁶² HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 163

soudů a ani se jí nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod zaručených Listinou.⁶³

Petiční právo je dále upraveno v zákoně o právu petičním. Podle tohoto zákona nesmí být nikomu ve výkonu petičního práva bráněno a zároveň výkon petičního práva nesmí být nikomu na újmu. Právnícké osoby mohou toto právo vykonávat pouze, je-li to v souladu s jejich cíli. Právo obracet se s peticemi na orgány územní samosprávy není v zákoně o petičním právu přímo uvedeno, ale to vyplývá z Listiny.⁶⁴

Občané mohou vytvořit **petiční výbor**, který zajistí sestavení petice, podpisy občanů pod ni, doručení petice státním orgánům a pozdější jednání s nimi. Není právníckou osobou. Členové petičního výboru určí osobu starší 18 let k zastupování petičního výboru před státními orgány.

Občan, řádně seznámený s obsahem petice, ji může podpořit svým **podpisem** a musí k němu napsat své jméno, příjmení a bydliště. Nikdo nesmí být k podpisu petice žádným způsobem nucen. Petice může být vystavena na veřejných místech k seznámení, nebrání-li k provozu motorových a jiných vozidel a neruší-li veřejný pořádek. Ke sbírání podpisu na veřejných místech, může být pověřena osoba starší 16 let.⁶⁵

Petice musí být vždy **písemná** s uvedením jména, příjmení a bydliště podávajícího, podává-li ji petiční výbor, pak zde musí být uvedena jména, příjmení a bydliště všech členů včetně toho, kdo petiční výbor zastupuje před státními orgány. Příslušný orgán, kterému je petice adresována, ji musí přijmout, popřípadě ji do 5 dnů postoupit příslušnému orgánu, nepatří-li petice do jeho kompetence. Na přijatou petici musí orgán do 30 dnů odpovědět tomu, kdo ji podal, nebo zástupci petičního výboru. Odpověď obsahuje stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení. Rada obce stanoví podrobnější pravidla pro přijímání a vyřizování petic.⁶⁶

Peticí se tak vyjadřují názory na věci veřejné, jsou určitým podnětem pro orgány státní správy či územní samosprávy. Avšak nemusí jí být vždy obsahově vyhověno. Zákon o petičním právu stanoví povinnost petici přijmout, projednat ji a

⁶³ Čl. 18 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění

⁶⁴ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 165

⁶⁵ Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 166

odpovědět na ní jejímu podateli, ale už zde není povinnost petici obsahově vyhovět. Ve své podstatě jde o zvláštní formu svobody projevu, zaručenou Listinou.⁶⁷

Stížnosti jsou dalším právním nástrojem, kterým se mohou občané obce obracet na orgány své obce. Stížnost je individuální podání, obsahující popis závadného či protiprávního stavu, kdy se stěžovatel domáhá nápravy. Lze rozlišovat dva druhy stížností, a to stížnosti týkající se výkonu samostatné působnosti obce a stížnosti na postup orgánů obce podle správního řádu, typické pro výkon přenesené působnosti obce.⁶⁸

Stížnosti týkající se **výkonu samostatné působnosti obce** nejsou procesně zákonem nijak upraveny. Vychází se především ze zákona o obcích, který stanoví že občan starší 18 let má právo podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty, které orgány obce bezodkladně vyřizují nejdéle do 60 dnů a u působnosti zastupitelstva obce nejpozději do 90 dnů.⁶⁹ Zde patří i stížnosti, které jsou připomínkami nebo podněty. Rada obce dále stanoví ve svém veřejně přístupném interním aktu proces přijímání a vyřizování stížností. Stížnost občana obce je většinou směřována na jednání funkcionáře obce (starosty, místostarostů a dalších členů zastupitelstva obce), proti rozhodnutí samosprávných orgánů, na činnost obecního úřadu, který prostřednictvím svých zaměstnanců vykonává samostatnou působnost. Občan může podat návrh (stížnost) obsahující určitý vadný stav v oblasti samostatné působnosti obce k projednání radě obce nebo zastupitelstvu obce. Podle zákona o obcích na to občan má právo a při podpisu této žádosti o projednání neméně 0,5% občanů obce, musí být tato záležitost projednána na jednání rady nejpozději do 60 dnů a u zasedání zastupitelstva obce nejpozději do 90 dnů.⁷⁰

Obecní orgán má pouze povinnost stížnost, připomínky či návrh projednat, jaká opatření nebo postavení k nim zaujme je už pouze na daném orgánu obce. Není-li občan obce spokojen s vyřízením stížnosti, může podat podnět k provedení dozoru či kontroly samostatné působnosti, pouze v případech, kdy lze aplikovat tento institut. Dále může stěžovatel náhradu škody soudní cestou, v případě, kdy

⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23. června 1994, sp. zn. I.ÚS 21/94

⁶⁸ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 161

⁶⁹ § 16 odst. 2 písm. g) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ § 16 odst. 2 písm. f) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

vznikla škoda nesprávným postupem orgánu obce v samostatné působnosti a zároveň stížnosti nebylo vyhověno.⁷¹

Rozdíly mezi stížnostmi, oznámením a podnětem nejsou zcela jednoznačné. Stížnost se z pravidla týká nějakého individuálního problému stěžovatele ve vztahu k veřejné správě. Předmět oznámení se většinou přímo osobně nedotýká oznamovatele. Podnět zvláště v oblasti samosprávy bývá občanskou iniciativou, požadavkem, aby se něco dělo či zlepšilo. Anebo na základě podnětu správní orgán uváží, jestli zahájí správní řízení z moci úřední. Správní řízení však lze zahájit i na základě stížnosti či oznámení, protože se tato podání vždy posuzují podle obsahu.⁷²

U stížností týkajících se postupu orgánů obce podle správního řádu se procesně postupuje dle správního řádu⁷³ a většinou se jedná o činnost orgánů obce vykonávanou v přenesené působnosti. Tento postup podle správního řádu se může uplatnit i při výkonu samostatné působnosti obce, kdy orgán obce postupuje podle správního řádu. Například při ukládání pokut dle zákona o obcích.⁷⁴ Taková stížnost se musí týkat nevhodného chování úředních osob nebo postupu správního orgánu. Užije se v případech, kdy správní řád neposkytuje jiný prostředek ochrany.

Stížnost lze podat u správního orgánu, který vede řízení, buď písemně, nebo ústně. Nevyřídí-li se ústní podání stížnosti ihned, zaznamená o ní správní orgán písemný záznam, na jehož vyřízení má správní orgán 60 dnů stejně jako v případě písemného podání. O vyřízení stížnosti musí být stěžovatel vyrozuměn. Správní orgán je povinen prošetřit skutečnosti ve stížnosti, může dokonce vyslechnout stěžovatele, osoby, proti nimž je stížnost směřována a i ostatní osoby k objasnění situace. Stěžovatel by se neměl bát podat stížnost, dle správního řádu nesmí být stížnost na újmu stěžovateli.⁷⁵ Jestliže správní orgán shledá stížnost důvodnou či částečně důvodnou je povinen bezodkladně učinit nezbytná opatření k nápravě, které se uvedou záznamem do spisu.

⁷¹ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 163

⁷² SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 395

⁷³ § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁴ § 58 a 59 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁵ § 175 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Stěžovatel může požádat nadřízený správní orgán o přešetření způsobu vyřízení stížnosti a to v případech, kdy je stěžovatel přesvědčen, že jeho stížnost nebyla řádně vyřízena.⁷⁶

Požádala jsem město Uherský Brod, ve kterém jsem provedla dotazníkové šetření, **o informace dle zákona o informacích**.⁷⁷ Chtěla sem uvést pro příklad kolik petic, stížností a podnětů či návrhů město za minulý rok 2014 obdrželo. Odpověď na mou žádost je uvedena v Příloze č. 1. Ve městě Uherský Brod je hlášeno k trvalému pobytu kolem 17. tisíc obyvatel.⁷⁸ Město obdrželo za rok 2014 pouze jednu petici a čtyři stížnosti, což svědčí buď o spokojenost obyvatel ve městě nebo o nezájem či nevědomosti o možnosti těchto podání. Počet přijatých podnětů a návrhů za rok 2014 město neneviduje, s čímž jsem počítala.

3.3. Právo na informace

Právo na informace i povinnost státních orgánů a orgánů územní samosprávy přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti je zaručeno Listinou.⁷⁹ Podrobnější podmínky a provedení stanoví zákon. Tímto zákonem je zákon o informacích, který rozlišuje dvě možnosti poskytování informací povinnými subjekty a to na základě žádosti anebo zveřejněním.⁸⁰ Listina však dále říká, že právo svobody projevu i právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem v případě ochrany práv a svobod druhých, bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti, ochranu veřejného

⁷⁶ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 163-164

⁷⁷ Podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ Tuto orientační informaci jsem našla na informační stránce portálu UB.CZ [online], [cit. 16. února 2015]. Dostupné na: <<http://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=187&expandMenu=16>>.

⁷⁹ Čl. 17 odst. 1 a 5 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, v platném znění

⁸⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 109/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

zdraví a mravnosti.⁸¹ Zákon o informacích určí, že utajované informace, obchodní tajemství, informace o majetkových poměrech nepovinných osob, informace o vnitřních pokynech a personálních předpisů povinného subjektu, informace týkající se ochrany autorských práv, o probíhajícím trestním řízení, o rozhodovací činnosti soudů, činnosti zpravodajských služeb, k nimž žadatel nemá oprávněný přístup, povinný orgán neposkytne. A dále povinný subjekt poskytne informace v souladu se zvláštním zákonem, jedná-li se o informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje.

Dále lze žádat o poskytnutí informací o životním prostředí dle speciálního zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Tímto zákonem se však blíže zabývat nebudeme. Důležité je ještě zmínit zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, protože ochrana osobnosti a údajů o ní je velmi citlivé téma, které by si zasloužilo zpracovat v samostatné práci, zde ho jen zmíníme.

Informací se dle zákona o informacích rozumí jakýkoliv obsah nebo část obsahu v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména písemně na listině, v elektronické podobě, zvukové, obrazové nebo audiovizuální podobě. Subjekty s povinností poskytovat informace týkající se jejich působnosti jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce. Dále subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických či právnických osob v oblasti veřejné správy.⁸²

Zákon o informacích stanoví, jaké informace musí povinný subjekt **zveřejnit**, bez předchozího žádání žadatele.⁸³ Tyto informace musí být zveřejněny s možností pořízení kopie v sídle povinného subjektu, v jeho úřadovnách, na místě všeobecně přístupném a také s možností dálkového přístupu.

Dalším typem poskytování informací dle zákona o informacích je již zmíněná **žádost o poskytnutí informace**, kterou může podat jakákoliv fyzická nebo právnická osoba. Lze ji podat ústně či písemně i prostřednictvím elektronické komunikace. Z žádosti musí být jasné, kterému povinnému subjektu je adresována a také to, že se žadatel domáhá informace dle zákona o informacích. K přijetí této žádosti je ještě

⁸¹ Čl. 17 odst. 4 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, v platném znění

⁸² Zákon č. 109/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ § 5 zákona č. 109/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

zapotřebí identifikace žadatele. U fyzické osoby je to jméno a příjmení, datum narození a adresu trvalého bydliště, popřípadě doručovací adresu.

Povinný subjekt informaci posoudí a učiní jedno z **možných opatření**:

- Chybí-li v žádosti údaje o žadateli, povinný subjekt jej do 7 dnů od podání žádosti vyzve k jejímu doplnění. Jestli této výzvě žadatel do 30 dnů nevyhoví, povinný subjekt žádost odloží.
- Je-li žádost nesrozumitelná, není zřejmé, jaká informace je požadována, nebo je informace příliš obecná, opět povinný subjekt vyzve žadatele do 7 dnů od podání žádosti k jejímu upřesnění. Neučiní-li tak žadatel, žádost o informaci povinný subjekt odmítne.
- V případě informace nepatřící do působnosti povinného subjektu, žádost se odloží a do 7 dnů se informuje žadatel.
- Povinný subjekt informaci poskytne nejpozději ve lhůtě 15 dnů ode dne přijetí žádosti nebo ode dne doplnění žádosti. Tato lhůta lze ze závažných důvodů prodloužit o 10 dnů. Mezi závažné důvody patří sběr a vyhledávání informací v jiných úřadovnách či objemného množství informací.
- Povinný subjekt žádosti buď jen z části nevyhoví, vydáním rozhodnutí o odmítnutí žádosti nebo části žádosti. Do 15 dnů ode dne oznámení tohoto rozhodnutí se lze odvolat. Povinný subjekt toto odvolání předloží i se spisovým materiálem nadřízenému orgánu do 15 dnů od doručení odvolání. Ten o odvolání rozhodne do 15 dnů ode dne doručení odvolání povinným subjektem, tuto lhůtu nelze prodloužit. Proti rozhodnutí nadřízeného orgánu lze učinit přezkum soudem v rámci správního soudnictví.⁸⁴

V případech, kdy žadatel nesouhlasí s vyřízením žádosti, neposkytnutí informace v zákonem stanovené lhůtě, nevydáním rozhodnutí o odmítnutí žádosti, poskytnutí informací jen částečně bez rozhodnutí o odmítnutí části žádosti, nesouhlas s výši úhrady požadované v souvislosti s poskytováním informací, může žadatel podat **stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace**. Tato stížnost se musí podat u povinného subjektu ve lhůtě do 30 dnů ode dne vyřízení žádosti (popřípadě do 30 dnů ode dne, kdy měla být žádost vyřízena) písemně či ústně.

⁸⁴ KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012, s. 158-159

V případě, kdy nelze ústní podání vyřídit ihned, sepíše o něm povinný subjekt písemný záznam.

Povinný subjekt do 7 dnů ode dne doručení stížnosti předloží stížnost i se spisovým materiálem nadřízenému orgánu, jestliže sám v této lhůtě stížnosti zcela nevyhoví nebo nevydá rozhodnutí o odmítnutí žádosti. V případě obce a jejích orgánů je nadřízeným orgánem krajský úřad, který se těmito stížnostmi zabývá. Ten rozhodne o stížnosti do 15 dnů ode dne jejího předložení tím, že postup povinného subjektu potvrdí, přikáže povinnému subjektu, aby žádosti vyhověl ve lhůtě, která nesmí být delší než 15 dnů. Anebo nadřízený orgán usnesením věc převezme a informaci poskytne sám, nebo ji sám rozhodnutím odmítne vydat, tento postup však nelze aplikovat v případě výkonu samostatné působnosti obce.⁸⁵

Žádost o poskytnutí informace podle zákona o informacích⁸⁶ u své obce sem si vyzkoušela i já. Žádala jsem pomocí emailu na adresu podatelny města Uherský Brod, kterou jsem našla na stránkách města, konkrétně oddělení kontaktní údaje.⁸⁷ Komunikace s městem byla opravdu rychlá a příjemná. Hned na druhý den mi byl zaslán email, že moji žádost přijali s informací, kdo ji vyřizuje. Další den po té, si asistentka tajemníka městského úřadu, která měla mou žádost o poskytnutí informace na starosti, prostřednictvím emailové zprávy ověřovala mou doručovací adresu. A čtvrtý den od mé žádosti mne asistentka tajemníka městského úřadu informovala o zaslání dopisu s poskytnutými informacemi. Dopis s poskytnutými informacemi, uvedený v příloze č. 1, mi přišel za dva dny od informačního emailu. Žádala jsem o počet přijatých petic, stížností a podnětů či návrhů za rok 2014, jak sem již uvedla v dříve. Dále jsem se zajímala o počet lidí, kteří žádali město o poskytnutí informací v roce 2014. Oproti jedné přijaté petici a čtyřem stížnostem mě počet lidí, žádajících o poskytnutí informací mile překvapil. Žadatelů za rok 2014 bylo jednadvacet, což jsem opravdu nečekala. Možná proto, že město přistupuje k vyřizování těchto žádostí opravdu zodpovědně. Na mou žádost přišla odpověď do týdne. Žádost o poskytnutí informací není vůbec složitá, komunikace přes email je rychlá a lze žádat i mimo svou obec nebo dokonce mimo Českou republiku. Nikdo by se dle mého názoru neměl bát požádat o poskytnutí informace, na kterou má nárok.

⁸⁵ Tamtéž s. 159-160

⁸⁶ Žádost o poskytnutí informací na základě § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁷ Informační stránka portálu města Uherský Brod UB.CZ [online], [cit. 22. února 2015]. Dostupná na <<http://ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=58>>

Doufám, že u každého správního orgánu probíhá vyřizování těchto žádostí podobným způsobem, tedy rychlým a bezproblémovým poskytnutím informací.

4. Konkrétní zjištění

4.1. Dotazníkové šetření

Praktická stránka této bakalářské práce se zabývá odpověďmi sta respondentů na kvantitativní dotazník. Cílem bylo položit pár jednoduchých a srozumitelných otázek k zjištění, jak moc se občané obce zapojují do jejího samosprávného chodu. Je zde zastoupeno co nejpestřejší věkové rozpětí tázaných osob, bez ohledu na jejich pohlaví. Dotazník najdete v Příloze č. 2.

První rozsáhlá otázka je stěžejní otázkou dotazníku. Přímo se ptá respondentů, jakými způsoby se zapojují do samostatného chodu jejich obce,

konkrétně města, protože se ptá občanů města Uherský Brod. Na výběr bylo 12 typů účasti na samosprávě obce s možností výběru více odpovědí. Konkrétně se jednalo o možnost volit nebo být volen do zastupitelstva obce v komunálních volbách, účast na veřejném jednání zastupitelstva obce, hlasování v místním referendu, zájem o hospodaření obce a o její závěrečný účet. Dále podání petice, stížnosti, podnětů či návrhů obci, získávání informací z úřední desky, žádost o poskytnutí informace, členství ve výboru zastupitelstva obce nebo rady obce a závěrečná možnost dávala respondentům prostor k doplnění dalšího způsobu zapojování.

Na druhou a třetí otázku respondenti odpovídali formou „ano“ nebo „ne“, kdy se zjišťovalo, zda tázané osoby věděli o možnosti podání stížnosti obci a o možnosti podání petice obci. Ve čtvrté otázce nás zajímá, jak moc občané využívají možnosti žádosti o informace od obce⁸⁸. Byla možná jen jedna odpověď ze třech možných. Zda občané žádají o informace svou obec často, někdy anebo nikdy.

Pátá otázka byla zařazena do dotazníku pro kontrolu první otázky a taky pro lepší přehlednost, jelikož se ptá, zda se dotazovaní zúčastnili hlasování v místním referendu. Poslední šestou otázkou zjistíme, zda respondenti sledují úřední desku obce či nikoli. Anebo jestli dávají přednost pouze její elektronické podobě.

4.2. Výsledky dotazníkového šetření

Respondenti při vyplňování dotazníků byli velmi vstřícní a snažili se odpovědět na všechny otázky. Nikdo z tázaných neodmítl odpovědět na otázky v dotazníku.

V **první otázce** zabývající se způsoby zapojování dotazovaných do samosprávného chodu obce vyplynulo, že nejvíce se respondenti zapojují prostřednictvím jejich práva volit členy do zastupitelstva obce v komunálních volbách. Tuto odpověď uvedlo rovných 70% dotazovaných. Druhou nejčastější odpovědí bylo získávání informací z úřední desky, kterou označilo 51% tázaných. Tyto dvě možnosti byly i pro mne dotazníkovým favoritem, jelikož většina lidí si dle mého názoru myslí, že se ani jinak zapojovat do chodu obce nejde. U některých občanů

⁸⁸ Dle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

může jít pouze o nezájem, ale větší transparentnost možností, které občané obce mohou využít při ovlivňování chodu jejich obce, by určitě nebyla na škodu.

Pozitivním zjištěním bylo, že celých 32% respondentů si v případě zájmu sami požádají obec o informaci. Z dotazníkového šetření i z mého žádání obec o poskytnutí informací vyplývá, že lidé o této možnosti vědí a dokonce ji využívají daleko více než ostatní způsoby.

Celých 21% tázaných se zajímá o hospodaření obce a její závěrečný účet. Takže alespoň pětina občanů kontroluje svou obec v její hospodářské činnosti. Zájem o to, kam obec investuje peníze, se podle mne zvýší v případech, kdy je třeba ušetřit či investovat podstatnou částku na určitou věc, kterou občané obce potřebují nebo vyžadují. Občané obce by se měli o hospodaření obce zajímat průběžně.

Hlasování v místním referendu a sepisování či podání petice bylo označeno shodně 16% dotazovaných a dále 14% z nich podává obci podněty či návrhy. Zato pouhých 8% tázaných se účastní veřejného jednání zastupitelstva obce. Což v přepočtu na občany města Uherský Brod činí pouhých 1360 občanů, kteří se kdy zúčastnili veřejného jednání zastupitelstva. Dle mého názoru by se občané měli jednání zastupitelstva účastnit hlavně, jedná-li se o závažných otázkách, které se jich dotýkají. Podle všeho se většina spokojí jen se zápisem, anebo jsou pak nespokojeni s tím, co se na jednání zastupitelstva schválilo a podobně. Na druhou stranu přehnaný zájem o jednání zastupitelstva by mohl vést k průtahům jednání či nemožnosti rozhodnutí. Zde se však ukáže, jak kvalitní jednacím řád si zastupitelstvo schválilo.

Respondentů s ambicemi nechat se zvolit jako člen zastupitelstva je 7%. Což je podle mne dostatečné množství kandidátů, ze kterých si občané obce mohou vybírat. Pouhé 4% dotazovaných využilo možnosti podání stížnosti, v přepočtu na občany obce se jedná o necelých 700 lidí. Tato odpověď mě zaskočila, protože si myslím, že se občané nebojí stěžovat si na věci, které se jim nelíbí. Ale i z informací poskytnutých mi městem vyplývá, že institut stížnosti lidé moc nevyužívají. Také to může být ukazatelem spojenosti občanů s chodem obce.

Pouze jeden z dotazovaných je členem komise rady či výboru zastupitelstva. Město Uherský Brod má šest výborů zastupitelstva města a šest komisí rady města,

tedy dohromady 94 členů.⁸⁹ Takže jedno procento v mém dotazníku ještě převyšuje skutečný počet členů. Na poslední odpověď s možností vlastního uvedení zapojování mi respondenti uvedli, že v získávání informací jim hodně pomáhá místní rozhlas a zpravodaj. A jeden dotazovaný je členem pracovní skupiny „Senioři“, který se zbývá plánem sociálních služeb pro město.

Druhá otázka mi potvrdila fakt, že respondenti o možnost podání stížnosti vědí, ale nevyužívají ji. Celých 72% uvedlo odpověď „ano“, v přepočtu na občany města Uherský Brod jde o více než dvanáct tisíc. Důvodem opomenutí podávání stížností obci může být i skutečnost, že stížnost nemá nijak zvlášť velkou váhu a nevztahuje se na ni záruka odstranění nežádoucího stavu, jak stěžovatel požaduje.

Téměř shodný výsledek vyšel i v **třetí otázce**, kdy 68% tázaných odpovědělo, že znají možnost podání petice obci. Na rozdíl od stížností, jsou petice daleko více využívány respondenty. Určitě to bude zapříčiněno i tím, že za peticí stojí více lidí, ať už jako členové petičního výboru či jako lidé podepsaní v podpisové listině.

Už z předešlých odpovědí vyplývá, že jsou občané města poměrně dostatečně informováni o možnosti žádosti o poskytnutí informací dle zákona o informacích. K tomu zajisté napomáhají webové stránky města, kde první možností v menu je záložka s názvem: „Informace dle zákona 106/1999“. Zde občané najdou vše potřebné k podání žádosti o informace. **Otázka čtvrtá** jde hlouběji do této problematiky a občané v ní vybírali možnosti na otázku, jak často žádají o informace. Pouhých 7% respondentů odpovědělo, že často. Někdy požádá o informace 46% tázaných a nejvíce 47% dotazovaných nežádalo o informace nikdy. Zde se mi výsledky dotazníkového šetření rozcházejí. V první otázce možnost, zda v případě zájmu sami žádají obec o informace jako součást účastni na jejím samosprávném chodu, potvrdilo 32%. Kdežto v této čtvrté otázce se k možnosti žádat obec o informace přiklání nadpoloviční většina tázaných, tedy 53% celkem. Respondenti tedy žádají obec i o informace, které se netýkají jen její samosprávy. Výsledkem je zvýšení počtu občanů města, kteří využívají možnost žádosti o poskytnutí informace, v průměru na polovinu všech občanů. Tento výsledek je dle mého názoru úspěchem zákona o informacích a informovanosti o něm.

⁸⁹ Výbory zastupitelstva města a komise rady města jsou dostupné na <http://ub.cz/pages.aspx?rp=2.1&idd=155&showDetail=true&expandMenu=87> a <http://ub.cz/pages.aspx?rp=2.1&idd=84&showDetail=true&expandMenu=88>

Pátá otázka potvrdila první otázku, kdy 16% dotazovaných se někdy účastnilo místního referenda. Což je dle mého názoru přiměřená účast, protože místní referendum se ve městě Uherský Brod nikdy nekonalo pro celé jeho území. Osobně si myslím, že kdyby se konalo na celém území města, tak by účast byla rozhodně vyšší.

Poslední **šestá otázka** sledovala, zda občané města spíše sledují úřední desku fyzicky anebo jen její elektronickou verzi. Z tázaných se 58% přiklání k první možnosti, sledování úřední desky osobně na úřadě. Elektronicky ji vyhledává jen 27% a zbytek nesleduje informace na úřední desce vůbec. V dnešním světě počítačů a virtuální komunikace, jsem očekávala, že bude daleko více respondentů, kteří si informace města, budou hledat elektronickou cestou.

Výsledky dotazníkového šetření mě mile překvapily, co se týče vědomí respondentů o možnosti žádosti o informace. Naopak drobným zklamáním pro mne bylo, že téměř jedna třetina dotazovaných vůbec nevěděla o možnosti podání stížnosti či petice obci.

Závěr

Jedním z projevů demokracie je účast občana na samosprávě obce. Osobní základ je jeden z hlavních znaků územní samosprávy. Základním prvkem územní samosprávy je obec, která je občanům České republiky nejbliže, ta je součástí

vyššího územního celku - kraje. Mým cílem bylo poukázat na možnosti, jakými se může občan obce zapojovat do jejího samosprávného chodu.

Základní práva občana na územní samosprávu, na účasti jejího spravování a chodu zakládá Ústava spolu s Listinou. Jednotlivé instituty potom dále upravují zákony. Důležitým zákonem je zákon o obcích, který vymezuje postavení obce, stanoví práva občanů a případy, kdy může obec uložit povinnosti svým občanům. Dále upravuje působnost a kompetence orgánů obce.

Nejvyšším orgánem obce s největšími pravomocemi je zastupitelstvo obce. Volbou členů do zastupitelstva obce se občan nepřímým způsobem podílí na její samosprávě. Kromě komunálních voleb je důležitou složkou přímá účast občanů na veřejném zasedání zastupitelstva obce. Občan, jako člen zastupitelstva obce, může využít tohoto mandátu a prostřednictvím svých práv a povinností člena zastupitelstva se značnou měrou zapojit do řízení chodu obce.

Zde bych ráda uvedla mou úvahu de lege ferenda. Kdy se přikláním pro větší zákonnou regulaci obsahů jednacích řádů zastupitelstev obcí. Ustanovení v zákoně o obcích je k tomuto tématu velmi strohé. Nebýt Metodického doporučení k činnosti územních samosprávných celků 1 – jednací řády zastupitelstev, tak zastupitelstva obcí vesměs nemají z čeho vycházet. Tato Metodická příručka však není závazná a tak může docházet k nejrůznějším formám jednacích řádů. Novelou zákona o obcích bych ustanovila některé povinné body či části jednacích řádů a tím alespoň z části sjednotila obsahy jednacích řádů zastupitelstev.

Zákon o obcích stanoví další orgány, podílející se na chodu obce. Výkonným orgánem obce je rada obce, jejímž hlavním úkolem je příprava návrhů jednání zastupitelstva. Jsou zde upraveny i orgány zastupitelstva obce a rady obce. A opomenout nesmíme ani účast občanů obce prostřednictvím zvláštních orgánů obce.

Jediným typem přímé demokracie je hlasování občanů obce v místním referendu, které upravuje zákon o místním referendu. Je zde stanoven způsob návrhu, vyhlášení, platnost a závaznost místního referenda. Občané mohou dále využívat k projevům své nespokojenosti či při poukázání na nežádoucí stav právo petiční, právo podat stížnost, podnět či návrh obci. Zákon o právu petičním pak dále upravuje problematiku petic. Stížnosti svůj samostatný zákon nemají, ale jsou upraveny ve správním řádu.

Ve všech těchto případech zapojování občana je velmi důležitá informovanost občanů. Zde se promítá i právo na informace a také právo občanů žádat svou obec o

poskytnutí informací. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že občané jsou o možnosti žádosti o informace informováni víc, než o jiných možnostech zapojování do samosprávy obce. Dle mého názoru je zde zákonná úprava dostačující.

Poslední kapitola je prakticky zaměřená na občany obce a na to, jakými způsoby se do chodu obce zapojují. Očekávaným výsledkem byla skutečnost, že většina tázaných se spokojí pouze s volbou členů do místního zastupitelstva, popřípadě nalezením informací na úřední desce. Příjemným zjištěním bylo, že v průměru polovina občanů skutečně využívá práva žádosti o poskytnutí informací i od své obce. Z dotazníků vyplynul i fakt, že u petic a stížností by byla zapotřebí větší osvěta, jelikož téměř třetina tázaných o těchto možnostech vůbec nevěděla.

Cílem této práce bylo především ukázat občanovi obce, jako čtenáři, možnosti, kterými se může zapojovat do samosprávného chodu své obce. Jaké instituty může využít, na koho nebo na co se může obrátit, kde hledat další informace. Jak požádat o informace, jakým způsobem podat petici, či stížnost. Poukázat také na současný stav, prostřednictvím zpracování dotazníkového šetření. Zjistit nedostatky či naopak dostatečnost právní úpravy. Mé zjištění jsem v jednotlivých kapitolách opírala o rozhodnutí soudů. Použila jsem i odborné články, zabývající se stejným či podobným tématem. Značnou část mého šetření jsem nacházela především v zákonech a odborné literatuře.

Vytyčené cíle a otázky se mi dle mého názoru povedly dosáhnout a zodpovědět. Jak už jsem uvedla v úvodu, dané téma je značně široké, takže jsem se jím zabývala rámcově. Pro další možné rozpracování práce, by se mohly jednotlivé instituty rozpracovat více do hloubky. Zajímavé by bylo i rozšíření dotazníkového šetření o další otázky a další prověřované obce, ale i o kvalitativní šetření. Další možností by byl exkurz do minulosti, který se zde pro rozsah práce nevešel.

Seznam použitých zdrojů

Odborná a studijní literatura:

- FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky 1. díl, Základní pojmy a instituty, Ústavní základy ČR*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2003. 556 s.

- HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 832 s.
- HORZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. 240 s.
- KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2012. 240 s.
- KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 392 s.
- MERKL, Adolf. *Obecné právo správní*. Díl druhý. Praha – Brno: Nakladatelství Orbis, 1932. 244 s.
- PRŮCHA, Petr. *Správní právo, obecná část*. 8., doplněné a aktualizované vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2012. 428 s.
- RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. Praha: Leges, 2011. 288 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 500 s.

Odborné články:

- KADEČKA, Stanislav, RIGEL, Filip. Kam směřuje česká právní regulace místního referenda?. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 7, s. 229-233.
- LEHKÁ, Markéta. Soudní přezkum o rozhodnutí zastupitelstva obce o vyhlášení místního referenda. *Soudní rozhledy*, 2014, roč. 23, č. 11-12, s. 424-426.
- POTĚŠIL, Lukáš. Práva občanů při zasedání zastupitelstev obcí. *Právní rádce*, 2008, roč. XVI, č. 4, s. 57-60.

Právní předpisy:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

- Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 36/1969 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Mezinárodní a komunitární úprava:

- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění sdělení č. 369/1999 Sb.

- Směrnice Rady 94/80/ES, ze dne 19. prosince 1994, kterou se stanoví pravidla pro výkon práva volit a práva být volen v obecních volbách pro občany Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 23. června 1994, sp. zn. I.ÚS 21/94
- Nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2001, sp.zn. VI. ÚS 576/2000
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. února 2005, sp.zn. IV. ÚS 223/04
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. srpna 2005, č. j. 6 As 40/2004 - 62
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. července 2007, č.j. 3 Aps 6/2006-76
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2014, č. j. Ars 6/2004 - 42
- Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. září 2009, č. j.3 Aps 7/2006-103

Ostatní zdroje:

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.
- Ministerstvo vnitra - Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 1 – Jednací řády zastupitelstev ČR [online], [cit. 10.02.2015]. Dostupné na: <<http://www.mvcr.cz/odk2/clanek/odbor-verejne-spravy-dozoru-a-kontroly.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.
- Oficiální webové stránky města Uherský Brod UB.CZ [online]. Dostupné na: <<http://ub.cz/>>.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vymezením účasti občana na samosprávě obce. V úvodu jsou uvedeny základní pojmy týkající se veřejné správy a především územní samosprávy. Práce dále rozebírá vymezení orgánů obce, díky kterým se může občan zapojovat do územní samosprávy. Zvláštní pozornost je věnována dalším možnostem účasti občana na samosprávě obce a právu na informace. V závěru je vyhodnocení dotazníkového šetření týkajícího se povědomí občanů o možnostech zapojování se do chodu jejich obce.

Abstract:

This bachelor work deals with definition of citizen participation in local self-government township. In the introduction are presented basic concepts relating to public administration and in general local self-government. The work also analyses the definition of township body, through the citizens can participate in local self-government. Special attention is given on further opportunities of citizen participation in self-government of township and the right to information. In conclusion is evaluation of the questionnaire research concerning the awareness of citizens on possibilities how they take part in running their township.

Klíčová slova:

Veřejná správa, územní samospráva, obec, občan obce, účast občana na samosprávě obce, zastupitelstvo obce, rada obce, místní referendum, petiční právo, právo na informace.

Key words:

Public administration, local self-government, township, inhabitant of township, participation of citizen in self-government township, township assembly, township council, local referendum, right to petition, right to information.

Přílohy:

Příloha č. 1

Dotazník k bakalářské práci

Jsem studentka právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a na základě mé bakalářské práce na téma "Účast občana na samosprávě obce" se Vás chci zeptat na pár otázek ohledně Vaší účasti a znalosti územní samosprávy. Vaše odpovědi jsou zcela anonymní a slouží pouze pro účely mé bakalářské práce.

1. Jakými způsoby se zapojujete do samosprávného chodu Vaší obce / města?

Vybrat můžete i více odpovědí.

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Volbou členů do místního zastupitelstva obce v komunálních volbách.
- Využitím práva být volen do místního zastupitelstva a stát se tak členem zastupitelstva obce.
- Účastním se veřejného jednání zastupitelstva obce.
- Hlasováním v místním referendu.
- Sepsáním či podepsáním petice.
- Podáním stížnosti.
- Podněty a návrhy obci.
- Získávání informací z úřední desky.
- V případě zájmu si sám / sama zažádám obec o informaci.
- Zajímám se o hospodaření obce a její závěrečný účet.
- Jsem členem výboru zastupitelstva obce či komise rady.
- Jiné:

2. Věděli jste o možnosti podání stížnosti Vaší obci / městu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ANO
- NE

3. Věděli jste o možnosti podání petice Vaší obci / městu?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ANO
- NE

4. Jak často využíváte možnosti žádosti o informace dle práva na informace od své obce / města?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Často
- Někdy
- Nikdy

5. Účastnili jste se někdy místního referenda?*Zaškrtněte všechny platné možnosti.* ANO NE**6. Sledujete úřední desku Vaší obce / města?***Zaškrtněte všechny platné možnosti.* ANO ANO, ale pouze její elektronickou verzi NE

Používá technologii
 Google Forms